

Konopné drogy

Psychoaktivní konopí je nejoblíbenější ze všech ilegálních drog. I když v Asii a na Blízkém východě sloužilo jako droga i lék už před tisícovkami let, na Západě se jeho rekreační užívání rozšířilo až v 60. a 70. letech minulého století. Asi třetina populace západních zemí ve věku 15 až 50 let připouští, že konopné drogy zkusila aspoň jednou, a 10 až 15 procent populace patří mezi jejich pravidelné uživatele. Termín pravidelný uživatel přitom ale zahrnuje široké rozpětí frekvencí dávek od každodenní konzumace až po jednu dávku měsíčně.

Jako droga se běžně užívají sušené listy a květy konopí. Průkopnická a skoro detektivní práce Raphaela Mechoulama a jeho kolegů z Jeruzalémské univerzity v 70. le-

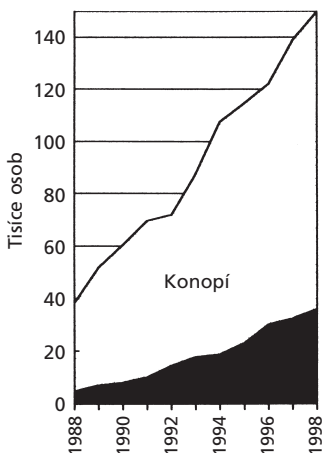
Maroko: Chcete nějaké kuřivo?

Každého půl roku, vždy před změnou předsednictví v Evropské unii, se evropské politické kruhy snaží rozvinout debatu o „protidrogovém plánu“ pro Maroko, které je největším světovým exportérem hašiše a kryje víc než 70 procent celoevropské spotřeby. V Maroku se každý rok vypěstuje konopí za 2 miliardy dolarů, přičemž velká část těchto peněz jde do kapes překupníků a zkorumpovaných úředníků. Konopí znamená významný zdroj příjmů pro kdysi rebelující berberské kmeny v nejhudších regionech v oblasti pohoří Rif... Oficiální kruhy připouštějí, že osetá plocha se v období 1986 až 1997 rozšířila čtyřnásobně – z 11 500 ha na 50 000 ha. V roce 1999 už podle odhadů amerického ministerstva zahraničí činila 80 000 ha, přičemž většina konopí se pěstuje vskrytu v kukuřičných polích podél marockého pobřeží. Diplomaté v této souvislosti připomínají, že produkci kukuřice v Maroku dotuje Evropská unie v rámci programu na podporu alternativních plodin.

The Economist, 19. srpna 2000

tech minulého století vedla k závěru, že hlavní psychoaktivní složkou této rostliny je poměrně složitá látka nazvaná delta-9-tetrahydrokanabinol (THC). Sušina běžného konopí obsahuje asi 3 až 4 procenta THC, ale u nových kultivarů pěstovaných v ideálních podmínkách může obsah této látky ve vysušeném materiálu dosáhnout i 15 až 20 procent.

Konopí se nejčastěji kouří ve formě cigaret (jointů) nebo v různých druzích dýmek. Inhalace kouře je nejrychlejší a nejefektivnější cestou, jak dopravit THC do mozku, podobně jako to je u nikotinu. Kuřák konopí se

Obr. 19. Počet zatčení v souvislosti s ilegálními drogami ve Velké Británii v období 1988 až 1998. Kvůli trestným činům souvisejícím s konopím bylo v roce 1998 zatčeno 80 tisíc osob, což představuje přibližně tři čtvrtiny všech osob stíhaných kvůli drogovým deliktům.

časem naučí, jak vdechováním dýmu přijmout optimální dávku. Tato psychoaktivní rostlina se dá užívat i perorálně, ale to představuje přece jen méně spolehlivý způsob aplikace – absorpce THC do krve je pomalá (trvá 3 až 4 hodiny, než se dosáhne maximální koncentrace v krvi) a uživatel si často nemůže být jistý, jestli dávku nepřehnal, nebo zda naopak nepožil příliš malé množství, které už nevyvolá očekávaný efekt.

Projevy akutní intoxikace konopnými drogami se do určité míry podobají účinkům alkoholu: přichází pocit uvolnění a uživatel se často nekontrolovatelně směje. Typické pro konopí je zkreslené vnímání času – minuta se subjektivně zdá podstatně delší. Ve vysokých dávkách může THC vyvolat mírné halucinace, fantazijní

představy, přičemž uživatel už není schopný souvisle myslet a konverzovat. Běžně se také objevuje zvýšená chuť k jídlu – zvláště sladkostem je těžké odolat. Jakmile tyto účinky odezní, dostavuje se únava a spánek.

Největší pokrok v naší snaze porozumět účinkům TCH přineslo poznání, že tato látka má v našem mozku odpovídající receptory. Na první pohled je to nepochopitelné – proč jsou vlastně na povrchu neuronů receptory pro látku vyskytující se pouze v konopí? Odpověď je jednoduchá: v mozku se normálně uvolňuje neurotransmitter, který se chemicky THC podobá a působí na stejné receptory – říká se mu anandamid a jeho název je odvozený ze sanskrtského slova označujícího blaženost.

Toto zjištění mělo velký vliv na to, jak dnes vědci posuzují THC i další kanabinoidy (účinné látky v konopí). Výzkum, který měl původně odhalit, proč jsou tyto sloučeniny rostlinného původu psychoaktivní, nakonec vedl k objevu dosud neznámého přirozeného systému chemické komunikace. Jeho fyziologické funkce sice zatím nejsou příliš jasné, ale máme důvody se domnívat, že mimo jiné hraje důležitou roli v regulaci citlivosti vůči bolesti.

Ovlivnění pocitů bolesti je jeden z hlavních důvodů, proč se začalo znovu uvažovat o aplikaci konopných drog v medicíně. V USA i v celé Evropě je užívají ilegálně desítky tisíc nemocných. Jsou přesvědčeni, že jim kanabinoidy přinášejí větší užitek než všechny legální léky, a tak jsou kvůli samoléčbě konopím ochotni porušovat zákon, riskovat vězení a další drakonické tresty. Příznivé účinky konopných drog nejčastěji uvádějí pacienti s AIDS, s roztroušenou sklerózou (RS), se svalovou ztuhlostí (spasticitou) a s různými formami chronické bolesti.

Lidé trpící AIDS obzvláště vyzdvihují, že jim kanabinoidy vracejí chuť k jídlu, takže přestávají ztrácet na váze, pacienti postižení RS zase pociťují úlevu od bo-

Konopné žně v Britské Kolumbii

V nedohledných horách Britské Kolumbie, na ostrovech rozestých podél západního pobřeží Kanady, v nespočetných sklepech a sklenících po celé provincii je pěstování psychoaktivního konopí na vzestupu. Nikdo sice nezná přesné údaje, ale americké i kanadské úřady stejně jako ekonomičtí experti odhadují, že se v této oblasti vyprodukuje konopí za jednu až tři miliardy dolarů.

Většina úrody je určena pro trh v USA. Podle policie je jen v samotném Vancouveru přibližně 9 tisíc pěstíren a další tisícovka se jich provozuje v menším městě Nanaimo ležícím na nedalekém Vancouverském ostrově. V provincii Britská Kolumbie přináší obchod s konopím hned po ubytovacích službách a možná také turistice největší zisky – to se obecně ví a nikdo to nezpochybňuje. Patrně v každé obci s několika tisíci obyvateli je speciální obchod se zařízením pro hydroponické pěstování konopí „pod střechou“ („indoor“). Jen ve Vancouveru najdete takových obchodů nejméně třicet. Místní produkce si všude mezi uživateli získala dobrou pověst jako velmi kvalitní materiál s vysokým obsahem THC. Některé ze zdejších odrůd vyšlechtěných v posledních dvaceti letech patří mezi celosvětově nejvíc ceněné. I když se situace liší podle lokality, v provincii Britská Kolumbie je už vlastně konopí de facto dekriminalizováno.

Smith (2000)

lestivých křečovitých svalových stahů, které je často trápí. THC podle některých údajů zabírá i na ty chro-

nické bolesti, u nichž selhává morfin a další silná analgetika.

Prozatím máme bohužel jen málo vědeckých důkazů potvrzujících uvedené léčebné účinky konopných drog. Ve Velké Británii se už ale připravují klinické studie, které se budou zabývat působením kanabinoidů na pacienty s RS a s chronickými bolestmi. Výsledky těchto studií nakonec můžou přimět vládu k tomu, aby užívání konopných látek pro lékařské účely povolila. Také v některých západních státech USA a v Kanadě sílí hnutí, které má za cíl legalizaci konopí v medicíně.

Oficiální postoje ke konopným drogám se příliš neměnily od 30. let minulého století, kdy noviny v několika velkých amerických městech otiskly články o „nové zabijácké droze“. Tyto poplašné zprávy vedly v roce 1937 americký Kongres ke schválení zákona Marijuana Tax Act, který zakázal další medicínské aplikace této rostliny a klasifikoval ji jako nebezpečné narkotikum. Později byl zákaz ještě ztřeštěn tím, že se konopí na základě mezinárodních smluv zařadilo do třídy nejnebezpečnějších drog bez lékařského využití. Do této kategorie přitom nepatřil dokonce ani kokain, heroin nebo amfetaminy, protože všechny tyto drogy jistě uznávané lékařské aplikace měly.*

*V poslední době se oficiální přístup ke konopným drogám v některých zemích změnil. Ve Velké Británii bylo například konopí přeřazeno z třídy B do třídy C, tedy mezi nejméně nebezpečné látky, jakými jsou třeba antidepressiva nebo steroidy (loni ale začala britská vláda uvažovat o tom, že konopí vrátí do třídy B). Lékařské využití konopných drog už povolilo Nizozemsko, do určité míry i Velká Británie, Kanada, Austrálie a také jedenáct států USA, například Kalifornie, Arizona, Maine, Nevada a Oregon. Podle nedávné novely zákona o návykových látkách by mělo být lékařské užití konopí legální i v České republice.